

ARANYONER

***Prunus spinosa* L.** [1753, Sp. Pl. : 475]

$2n = 16-24-32-40-43-44-48-53-56-59-64$

Imatge: THOMÉ, OTTO WILHELM

394. Prunus spinosa L.

Slahtorn.

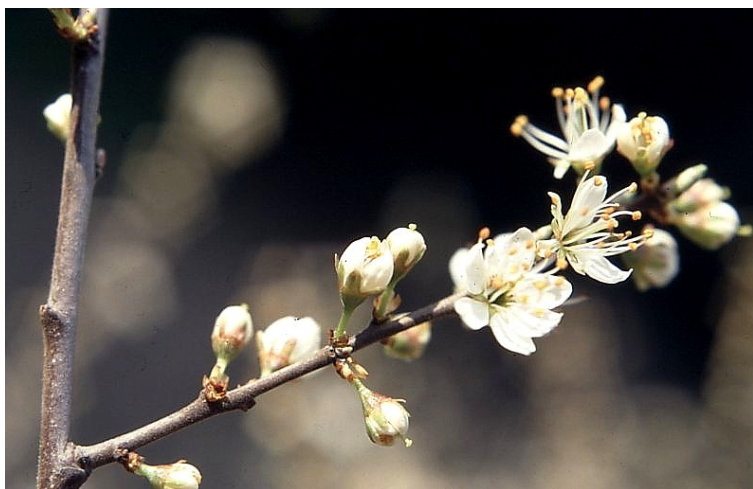

Prunus spinosa ssp. spinosa

Prunus spinosa ssp. spinosa

Prunus spinosa ssp. fruticans (Foto: DAVID
MERCIER)

Prunus spinosa ssp. fruticans

NOMS POPULARS

- Alemanys:** Schlehdorn/Schlehe/Dornschlehe / Gewöhnliche schlehe / Schleh / Schlehdorn / Schwarzdorn / Stechdorn
- Anglès:** Blackthorn/Blackthorn tree / Damson / European sloe / Greengage / Mirabelle / Plum/ Sloe / Sloe bush
- Àrab:** خوخ شوكي
- Aragonès:** arañonero, arañón negro, arto, arto arañonero, arto arañón, endrino, priñonera, priñoné, abreñoné, arangonero, arangons, arañones, arañón, arañóns, chinchón, endrino, espinau, priñonera, priñoné, priñó, priñón
- Armeni:** Մամուլի
- Bable:** abruñeiro, abruño, abrún, ameixëira, andrinal, andrinerio, andrino, andrinos, andrinu, andruno, andrín, bruño, cabarrón, cagarriones, endrinos, endrinu, enobios, escayu, escayu negral, espinera, espineru, espinu, espinu andrín, espinu negru, espín, nisos pixorros, piruchecho, pirulinos, prunal, pruno, prunos, prunu, prunuandrín, ñuciles
- Basc/Euskera:** adiola, alcallaro, alcaracache, alcaracachi, alcaraz, alcarcarache, anantza, androl, aran, aran-oria, aran-txmiloa, arana, aranbaltz, aranbaltza, aranori, arantximillo, arantza beltza, arantza-beltza, arantzabaltz, aranze, araubaltza, arautzabaltza, arcalla, arán, ascaracachi, astarana, astelorrosa, azcaracacho, baisakaran, baisakarana, baisaran, basahan, basaka, basakaran, basakarana, basaran, basarana, basarandia, basaranondoa, basarantzea, baxakarana, baxaran, baxarantze, baxarantzea, baxaxaran, belcharana, beltz-arauza, beltzaran, beltzarantza, caracache, caracachi, carracachul, carracullo, cernacul, elorr-antza, elorr-arantza, elorrrarantza, elorri baltz, elorri baltza, elorri beltz, elorri beltza, elorri belza, elorri sagarra, elorri-arantza, elorri-beltza, elorri-belza, elorribeltz, elorribeltza, elorribelza, elosike, escaracach, karatz, maisaran,

mariacruz, matxakana, matxakaran, maxakarana, maxaran, ocalla, olorribeltza, patxaran, patxarana, patxarán, paxakarana, paxaran, sabi, sabia, sasi-okarana, sasikoarana, sasiokaran, txaran, txarana, txinbillo, txirtxirrio-kana, txori-okaran, xerri-adan, xerri-ahan, xerri-aran, zarraculo, zarrapitos.

Castellà: Endrino/Arañón / Areñón / Asarero / Bruñera / Ciruelo borde / Ciruelo silvestre / Espino negro / Pacharán (FRU)/ ablunos, abranal, abreculos, abrueño, abrunal, abruneiro, abruno, abruno bravo, abrunos, abruñal, abruñeiro, abruñero, abruño, abruño montesino, abruñu, acacia bastarda, acacia de ciruelas montesinas, acacia silvestre, agavanza, amargaleja, amargalejo, amejana, amenjana, amenjina, amenxaneira, andrina, andrina bravía, andrinal, andrinás, andriniega, andriniegu, andrinillo de monte, andrino, andrino bravío, andrino montesino, androla, andrín, apruno, arangonero, aranón, arañonero, arañones, arañón, arañón negro, arrascaculos, arto, arto arañonero, arto negro, arán, asarero, briñón, brueño, brunal, brunera, bruno, bruno bravo, bruno escambrión, bruno montesino, bruñal, bruñedo, bruñera, bruñero, bruño, bruño montesino, bruños, cambrón, carrascos, cascabelillo, cernaculo, cerraculo, chilindrina, chilindrino, chinchón, ciroleas, cirolilla, cirolillas de gato, cirolillo, ciruela montesina, ciruelica de gato, ciruelicos bordes, ciruelicos montesinos, ciruelillo endrino, ciruelillo loco, ciruelo, ciruelo amargalejo, ciruelo borde, ciruelo bravo, ciruelo bravío, ciruelo de pájaro, ciruelo endrino, ciruelo montesino, ciruelo salvaje, ciruelo silvestre, embruno, endrina, endrinás, endrinera, endrinero, , endrino brunero, endrino montés, endrino prunero, endrino salvaje, endrinos, escambrones, escambrón, espina negra, espinero, espinillo, espinillo bruño, espino, espino andrinero, espino de abrunos, espino de atar, espino de perunos, espino endrinero, espino endrino, espino gato, espino negral, espino negrero, espino negro, espino peronal, espino prunal, garañones, grumo, grunal, gruñera, gruño, gruñolera, gruñon, gruñón, indrina, lendrina, lendrinás, majuelicos bordes, marañón, mejanal, negral, peruno, priñonera, priñonero, priñoné, pruna, prunal, prunillo, pruno, prunu, pumas de gato, pumica de gato, pumicas de gato, ragaña, regaña, regañona, rosal silvestre, tapaculo, zarza lobera, zarzarrosa

Català: Aranyoner/Aranyó / Arç negre / Escanyagats / Pruneller / Prunyoner/abranyoner, agargoller, agranyoner, andriné, aranyer, aranyon, arenyó, argargoller, arinyoner, arn de llerons, arn negre, arçot, barruler, barsa, burrunyoler, escanya-gats, espinalet, espinau, espí, espí negre, espín nere, gargoller, llagrany, llagranyer, llampurner, oronyer, oronyoner, prinyoner, priñó, priñon, priñoné, prunell, pruneller, prunelles, prunells, pruner fals, prunera borda, prunera salvatge, prunyoner, uranyons, urinyons, espinalet, garanyoner, granyoner, oroñer, oroñoner, pruner sauvatge, prunyoner, sarganyer, andriné, aranyer, endrinera, espinal, espinalet, espinau, garranyoter

Danès: Slåentorn / Slåen

Eslovac: Slivka trnková/Trnka obyčajná

Eslovè: Črni trn

Estonià: Laukapuu

Finlandès: Oratuomi

Francès: Prunellier/Epine noire/Buisson noir / Epine noir / Prunier épineux / Prunier sauvage

Gaèlic: Draighean

Gal·lès: Draenen ddu/Drain duon / Eirin y perthi / Eirinberth

Gallec: abrojo, abrollo, abrunheira-brava, abrunheiro-bravo, abrunho, abruñeira , abruñeiro, abruño, agruñeiro, ambruñeiro, ambruñeiro, ameixa brava, ameixeira brava, ameixeiro, ameixeiro bravo, ameixieira, ameixoeira-brava, andrina, andrino, brunheiro, bruñeiro, bruño, camboeiro, cambroeiro,

cirola brava, ecambroeiro, eguñeiro, endrino, endriño, escambroeiro, escambruñeiro, escambrón, espina, espiñeiro, espiño, estripeiro, estripo, freixo, grunheiro, grunhos, guriñote, gurunhos, gurunote.

Grec:	Τσαπουρνιά
Holandès:	Sleedoorn
Hongarès:	Kökény
Islandès:	Þyrniplóma
Italià:	Prugnolo selvatico/Prugnolo/Pruno selvatico / Pruno spinoso/ Spino nero / Vegro
Japonès:	スピノサスモモ
Noruec:	Slåpe / Slåpetorn
Persa/Farsi:	آلو بخارایی
Polonès:	Śliwa tarnina/ Tarnina
Portuguès:	Abrunheiro/Abrunho/ Agar agar / Pinhão roxo/ abrunheira, abrunheira brava, abrunheira-brava, abrunheiro montisino, abrunheiro-bravo, abrunho, abrunho carrasquenho, abrunho roxo, abrunho-bravo, abrunhos, acacia de Europa, acácia-dos-alemães, ameixeira brava, ameixeira-brava, ameixieira, ameixieira brava, ameixieira-brava, ameixoeira-brava, brunheiro, brunheiro bravo, cagoiceiro-bravo, carrasco.
Rus:	Тёрн/Колючая слива
Serbi:	Трњина/Трн црни
Suec:	Slånbär / Slån
Turc:	Güvem/Çakal eriği / Dağ eriği / Güvem eriği
Txec:	Trnka obecná/Slivoň trnka / Trnka
Ucraïnès:	Терен/Слива колюча / Терен колючий / Тёрен колючий
Xinès:	黑刺李/黑刺李 (刺李)

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

La família de les Prunàcies es distingeix per tenir flors dialipètales superovàriques, polistèmones, regulars i fruit en drupa.

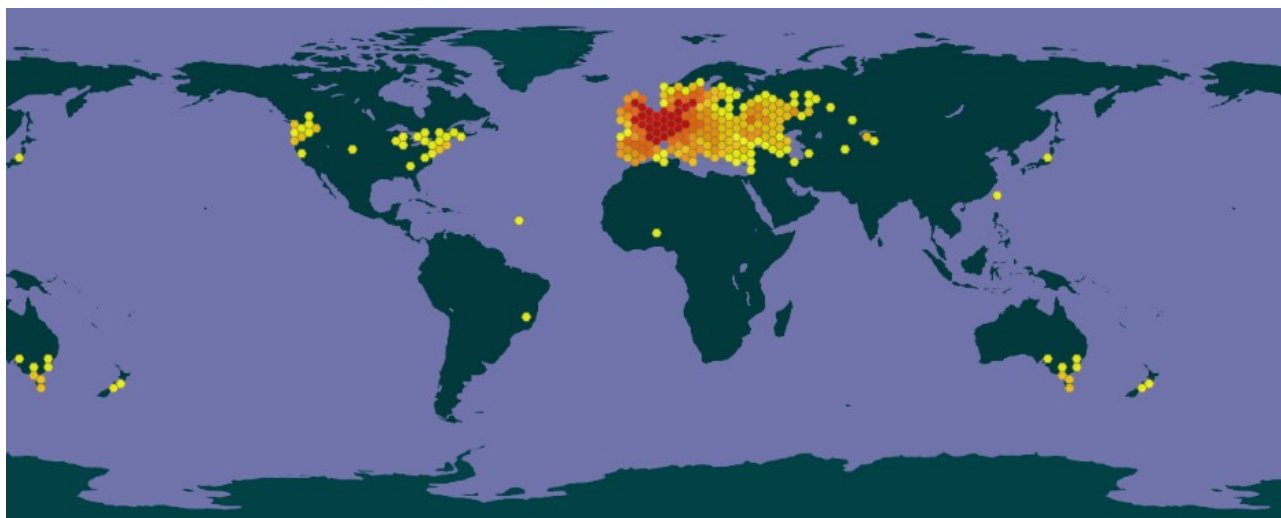
Dins el gènere, *Prunus spinosa* es distingeix per tenir els fruits glabres, les flors solitàries o fasciculades, peduncles (pubèruls) més curts que el fruit, i formar arbusts espinosos, fulles no coriàcies una mica pubescents sobre els nervis del revers, de 1.5-3.5 cm; pètals blancs, fruit blau negrós de 10-15 mm.

L'aranyoner és un arbust que sol fer entre 1 i 2 metres d'alçària. Perd les fulles a l'hivern. Està molt ramificat amb branques espinoses intricades, no oposades, que formen una massa impenetrable. Les rames tenen l'escorça de color gris i les més joves pubescent. L'espina és terminal a cada rama. És molt rígida. Les fulles, esparses, fan 1.5-3.5 × 0.5-1.5 cm. Són obovades o oblanceolades, quasi el·líptiques, obtuses o una mica agudes o una mica acuminades. El marge és crenat a serrat, amb dents glandulíferes de dors glabrescent o una mica pubescent (sobre tot al nervi central i als marges), i el revers és de color més pàl·lid i pubescent sobre el nervi central i cap a la base de la fulla. El peciol fa 0.5- 1 cm i és pubescent. Les estípules, linears, amb dents glandulíferes, cauen aviat. Les flors són solitàries o en fascicles de 2-3 i surten una mica abans que les fulles. Tenen el pedicel de 2-5 mm, glabre o pubèrul. El receptacle fa 2-3.5 mm i té forma de copa o d'embut. És verdós i glabre. Els sèpals fan 2-3 mm. Són patents o erecto-patents, triangulars-lanceolats, obtusos o subaguts, d'àpex denticulat, i glabres. Els pètals fan 4-8 mm, i són patents o erecto-patents, obovats, oblongs o subcordats, enters, obtusos, glabres d'un blanc immaculat. Estams nombrosos (20), d'uns 5 mm, amb anteres grogues (o vermelles). L'ovari és glabre. El fruit fe 10-15 mm i és gairebé esfèric, d'un blau negrós al madurar, pruïnós. Molt aspre abans de la plena maduració que sol accelerar-se després de les primeres gelades. El mesocarpi és prim. L'endocarpi és llis o una mica arrugat i amb una mica de quilla.

A les Balears pot adoptar una forma prostrada molt intricada (var. *balearica*). Als Pirineus i a la muntanya mitjana fa el fruit petit (5-8 mm) i les branques tenen l'escorça arrugada longitudinalment i força mat. Es pot hibridar rares vegades a la terra baixa amb *Prunus insititia*, i aleshores (ssp. *fruticans*) fa el fruit gran i les branques llises i lluent, i no fa una massa inexpugnable sinó que viu esgarriada, amb rames separades, poc espinoses, essent les joves pubescents, i amb fulles de 15-25 mm, obovals, pubescents sobre els nervis del revers, com les estípules; i flors solitàries, sobre peduncles glabres o gairebé; calze glabre per dins; fruit de 12-16 mm, amb el pinyol oval deprimat, gairebé llis.

MALURES: *Stigmatodiscus pruni*, *Taphrina pruni*, virus (*Sharka*, *dwarf virus*, *necrotic ring spot virus*, *chlorotic leaf spot virus*).

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

Prunus spinosa al món, segons GBIF

Es fa en marges de boscs, bardisses, marges de camins i torrentades, especialment en terrenys calcaris argilosos, des de terra baixa fins a l'estatge subalpí. És típic europeu però arriba fins a la Sibèria més occidental, el Caucas, el SW d'Àsia i el NW d'Àfrica. També ha arribat a Amèrica del Nord i al SE d'Austràlia (i Nova Zelanda). A la península hispànica escasseja a la meitat del Sud. Poden acompanyar-lo:

<i>Campanula trachelium</i>	<i>Evonimus europaeus</i>	<i>Poa nemoralis</i>
<i>Clematis vitalba</i>	<i>Hedera helix</i>	<i>Pteridium aquilinum</i>
<i>Cornus sanguinea</i>	<i>Ligustrum vulgare</i>	<i>Rosa canina</i>
<i>Crataegus monogyna</i>	<i>Lonicera periclymenum</i>	<i>Rubus ulmifolius</i>

HISTÒRIA I ESOTERISME

De bell antuvi se'l considera protector a l'aranyoner. Se'n feien les varetes màgiques. S'associava a l'autoritat espiritual i a la masculinitat. ÒTZI en menjava d'aranyons fa 5300 anys.

Per a NICHOLAS CULPEPER (segle XVII) el «Sloe-Bush» és refrigerant, astringent i sec. Atura hemorràgies al nas, boca o altres punts (matriu, estómac). L'aigua de l'escorça de la rel o dels fruits o la confitura dels fruits alleugen els dolors de costat; o el mal de ventre degut a purgues. L'hidrolat de les flors va molt bé contra el mal d'estómac, mal de ventre o dolor als costats. Amb les fulles se'n fan gargarismes contra mals a la boca o a la gola. També contra el llagrimèig i la irritació dels ulls. Contra la calor amb mal de cap es poden aplicar compreses als polsos i al front amb l'aigua de fer bullir les fulles. També serviria menjar la confitura, o l'hidrolat de les flors o dels fruits verds.

PROPIETATS MEDICINALS

- analgèsic
- antiespasmòdic FLO
- antihemorràgic
- antiinflamatori FLO
- antioxidant
- aperitiu (licor)
- astringent FRU
- cordial
- cosmètic FLO FUL FRU
- depuratiu FLO
- desintoxicant FLO
- diürètic FLO
- estomacal
- febrífug
- laxant FLO
- prooxidant FLO
- protector de la vista FRU
- sedant (licor)
- sudorífic (licor)
- tònic (licor)
- vasoprotector FLO

USOS MEDICINALS

- acne
- aftes
- anèmia FLO
- angina de pit (licor)
- arterioesclerosi (licor)
- ateroesclosi
- bronquitis
- càlculs a la bufeta
- càncer de còlon HCT116, SW480 FRU
- càncer de fetge FLO
- *Candida albicans* FRU
- cistitis
- conjuntivitis
- cucs intestinals FRU
- diabetis FUL
- diarrea FRU
- diarrea de nens petits FLO
- dismenorrea
- disúria
- èczema
- *Enterococcus faecalis* FRU
- *Escherichia coli* FRU
- esplenomegàlia
- estomatitis FRU
- faringitis FRU
- febre
- glioblastoma FRU
- hemorràgies
- hepatomegàlia
- hipertensió (branques)
- llagimeig
- mal d'estómac
- mal de cap
- mal de coll FRU
- mal de queixal
- mal de ventre FLO
- menopausa
- miocarditis
- obesitat
- pielonefritis FUL
- *Proteus vulgaris* FRU
- *Pseudomonas aeruginosa* FRU
- refredat
- restrenyiment FLO
- reuma
- ronquera
- *Salmonella abony* FRU
- *Salmonella enteritidis* FRU
- *Shigella sonnei* FRU
- *Staphylococcus aureus* FRU
- tos
- traqueïtis
- verola

ALTRES USOS

De l'escorça se'n pot fer tinta. El suc dels aranyons madurs tenyeix el fil d'un blau pàl·lid. Les fulles el tenyeixen de verd pàl·lid. L'escorça bullida en sosa dona un tint groc. Dels fruits madurs se'n fa confitura. De les flors un destil·lat o hidrolat o es mengen escarxades amb sucre. Dels troncs se'n poden fer bastons i peces de torneria (nanses, dits de rampins). La fusta crema bé, sense fum. Les espines es poden emprar com agulles de cosir. Les mates vives serveixen per a delimitar propietats rurals i per donar refugi a ocells i petits mamífers. També protegeixen dels herbívors els plançons d'arbres. Les flors atrauen molts insectes.

Els fruits s'empren per aromatitzar vins i vinagres. El patxaran és un licor de color roig fosc que s'obté macerant els fruits madurs (150-300 g/L) en licor d'anís durant uns 6 mesos. S'hi pot afegir als fruits branques de canyella i altres espècies (cafè, llorer, camamilla, roses, roselles). És molt conegut a Navarra i al País Basc. Pot tenir una graduació entre 25 i 30 % en volum d'alcohol. Es pren, fred, com a digestiu i tònic. Alguns el prenen abans d'anar a dormir. La fórmula pot haver canviat una mica des de l'Edat Mitjana. Actualment només a Navarra se'n produeixen més de 5 milions de litres l'any. No caldria afegir que un abús pot produir borratxera, ressaca i espatllar el fetge, com tota beguda alcohòlica.

Altres licors són el Schlehenlikör (aranyons + espècies + ginebra), Slider (sidra + aranyons), Sloe Gin (ginebra d'aranyons), Bargnolino (com el patxaran però amb graduació del 45%).

POSSIBLE TOXICITAT

A part la toxicitat de l'etanol al licor (patxaran), en teoria es poden donar intoxicacions per excés de dosi degudes a la presència de derivats de l'àcid cianhídric.

EFFECTES FISIOLÒGICS

L'aranyó actua com antiinflamatori. Durant la inflamació desencadenada per lipopolisacàrids (LPS) el TLR4 i el IRAK-1 activen la transcripció del NF-kappaB perquè expressi miR-146a, IL-6, ICAM-1. Però quan les cèl·lules queden sota l'efecte de l'aranyó aleshores la via de senyals del TLR4 queda bloquejada i de passada la producció de IL-6, ICAM-1 i VCAM-1.

PRINCIPIS ACTIUS DEL *PRUNUS SPINOSA*

5-hidroxi-6-metoxi-7-O-beta-D-glucosil-cumarina

10-nonacosanol

àcid 3-cafeoil-quínic FLO

àcid 4-cafeoil-quínic FLO

àcid 5-cafeoil-quínic FLO

àcid cafeic FLO

àcid cianhídric

àcid ferúlic

àcid neo-clorogènic FRU

àcid oleanòlic FLO

àcid p-cumàric FLO

àcid tànnic

àcid ursòlic FLO

agents tànnics

alfa-amirina FLO

amargants

amigdalina

avicularina FLO

beta-amirina FLO

beta-sitosterol FLO

beta-sitosterol-3-O-beta-D-glucopiranosid

catequina FLO

cianidina-3-O-glucòsid FRU

cianidina-3-O-rutinòsid FRU

cumarina

emulsina FRU

epi-catequina FLO
epi-catequina-catequina
flavoglucòsid
flavona-dipentòsids FUL
flavonoides
glucòsid de l'àcid prúsic
hiperòsid FLO
iso-quercitrina FLO
kaempferina
kaempferol FLO
kaempferol-3-alfa-L-arabinofuranòsid-7-alfa-L-rhamnòfuranòsid FLO
kaempferol-3-O-alfa-L-arabinopiranòsid-7-O-alfa-L-rhamnòfuranòsid FLO
kaempferol-3-O-(2"-O-E-p-cumaoril)-alfa-L-arabinofuranòsid FLO
kaempferol-3-O-(2"-O-E-p-cumaoril)-alfa-L-arabinofuranòsid-7-O-alfa-L-rhamnòfuranòsid FLO FUL
kaempferol-3-O-(4"-beta-D-glucopiranosil)-alfa-L-rhmanopiranòsid FLO
kaempferol-3-O-(6"-O-alfa-L-rhmanopiranosil)-beta-D-glucopiranòsid FLO
kaempferol-3-O-alfa-L-arabinofuranòsid FLO
kaempferol-3-O-alfa-L-rhmanopiranòsid FLO
kaempferol-3-O-beta-D-xilopiranòsid FLO
kaempferol-3-O-beta-D-xilopiranòsid-7-O-alfa-L-rhamnòfuranòsid FLO
kaempferol-3,7-alfa-L-di-O-alfa-rhamnòfuranòsid FLO
kaempferol-4'-arabinòsid FLO
kaempferol-7-O-alfa-L-rhamnòfuranòsid FLO
miricetina FRU
nonacosà FRU
pectina FRU
peonidina-3-O-glucòsid
prunicianina
quercetina FLO
quercetina-3-O-alfa-L-xilopiranòsid
quercetina-3-
quercetina-3-O-(2"-O-beta-D-glucopiranosil)-alfa-L-arabinofuranòsid FLO FUL
quercetina-3-O-(4"-O-beta-D-glucopiranosil)-alfa-L-rhamnòfuranòsid FLO
quercetina-3-O-alfa-L-arabinofuranòsid FLO
quercetina-3-O-alfa-L-arabinopiranòsid FLO
quercetina-3-O-alfa-L-rhmanopiranòsid FLO
quercetina-3-O-beta-D-xilopiranòsid FLO
quercetina-3-O-beta-glucopiranòsid FLO
quercitrina FLO
rutina FLO
sacarosa FRU
tanins
tints ESC
vitamina C FRU